

VIIETEISTKÜMNES PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2021

Mt 11:25–30 (Ne 8:5–10; 1Ts 5:16–24)

25 Tolsamal ajal ütles Jeesus: «Ma tänan Sind, Isa, taeva ja maa Issand, et Sa selle oled peitnud tarkade ja mõistlike eest ja oled selle ilmutanud väetitele!

26 Jah, Isa, sest nõnda on see sündinud Sinu head meelt mööda.

27 Kõik on mu Isa andnud mulle, ja keegi muu ei tunne Poega kui vaid Isa, ega ükski tunne Isa kui vaid Poeg ja see, kellele Poeg seda iganes tahab ilmutada.

28 Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!

29 Võtke enda peale minu ike ja õppige minult, sest mina olen tasane ja südameilt alandlik ja te leiate hingamise oma hingedele,

30 sest minu ike on hea ja minu koorem on kerge!»

Sissejuhatus

Esimese evangeeliumi autoriks on kiriku pärimuse järgi Alfeuse poeg Matteus, kelle Jeesus kutsus apostlite hulka Kapernaumas, kus ta pidas tõlneriametit (Mt 9:9). Pärast Jeesuse taevasseinemist tegutses Matteus esialgu Palestiinas; tema hilisema elu kohta meil kindlad teated puuduvad. Kiriku traditsioon märgib paikadena, kuhu ta oma kuulutustööga jõudis, Etioopiat, Pärsiat ja Partiat, kus ta olla ka märtrina surnud.

Vana pärimuse järgi kirjutanud Matteus oma evangeeliumi esmalt aramea keeles, hiljem olla see tõlgitud kreeka keelde. Evangeeliumi tekkeajaks peab varasem pärimus aega enne Jeruusalemma piiramist ja hävitamist aastal 70, uuemad autorid nihutavad evangeeliumi tekkeaja enamasti sellest hilisemaks (väites ühtlasi, et evangeeliumi autor on teadmata).

Üheks Matteuse evangeeliumi silmatorkavaks jooneks on Vana Testamendi prohvetikuulutuste täitumise rõhutamine. Sellest võib järeldada, et Matteusele oli oluline oma kaasmaalaste – ja usukaaslaste – veenmine selles, et Jeesus on tõesti tõotatud ja oodatud Messias. Teisalt on Matteuse evangeeliumis selgelt tajutav universaalsuse-taotlus, mis kinnitab, et ligipääs Kristuses ilmunud armule on avatud kõigile rahvastele.

Viimasest tunnistab ka Jeesuse sugupuu kohe evangeeliumi alguses. Kuigi see algab sõnadega «Jeesuse Kristuse, Aabrahami poja, Taaveti poja sugupuu» (Mt 1:1), ei ole selle eesmärgiks mitte ainult kinnitada Jeesuse juriidilist põlvnemist Taaveti kuninglikust soost, vaid rõhutada, et Jeesus on «Aabrahami poeg», s.t toosama tõotatud Seeme, kelle nimel «õnnistavad endid kõik maailma rahvad» (1Ms 22:28; vrd Gl 3:8).

Selle universaalsuse-taotlusega sobituvad suurepäraselt ka Matteuse evangeeliumi lõpusõnad: «Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal. Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.» (Mt 28:18–20)

Laias laastus jaguneb Matteuse evangeelium kolmeks¹:

Mt 1:1–4:16	sissejuhatus ja ettevalmistus;
Mt 4:17–16:20	Jeesuse tegevus Galileas;
Mt 16:17–28:20	Jeesuse teekond Jeruusalemma, kannatused, surm, ülestõusmine ja taevasseminemine.

Matteuse jutustamislaad ei jäta muljet, nagu üritaks ta uskmatut või kõhklevat lugejat veenda, vaid pigem on tegemist selgitava ja õpetusliku tekstiga, mis on mõeldud juba olemasolevale kristlikule kogudusele, kes on juba ära tundnud või just ära tundmas oma kutsumust missiooniks kõigi rahvaste juures. Nii on, nagu öeldud, Matteuse evangeelium ühelt poolt üsna «juutlik» tekst oma rohkete Vana Testamendi tsitaatidega, teisalt aga – ka nendesamade tsitaatide valikut arvestades – avatud ka paganaile.

Suurepäraselt näitavad neid mõlemat poolt Jeesuse avaliku tegevuse alguse kohal seisvad prohvet Jesaja sõnad: «Sebulonimaa ja Naftalimaa, mere teel, sealpool Jordanit, paganate Galilea, rahvas, kes istub pimeduses, on suurt valgust näinud, ja neile, kes istuvad surma maal ja surma varjus – neile tõuseb valgus!» (Mt 4:15j; vrd Js 8:23–9:1), millele evangelist lisab: «Sellest ajast peale hakkas Jeesus kuulutama: «Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!»» (Mt 4:17)

Keelelisi märkuseid

Tolsamal ajal – ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ – sõna καιρός tähistab enamasti kindlaksmääratud aega või ajavahemikku, samuti õiget, sobivat aega ja (näiteks ootamise järel) kätte jõudnud aega. Koos asesõnaga ἐκεῖνος – siin tähenduses «see», «too» – võiks kogu väljendit tõlgendada kui «just siis leidis Jeesus olevat paraja aja» või «just siis saabus Jeesuse jaoks õige hetk ütelda».²

Ütles – ἀποκριθεὶς...εἶπεν – sõnasõnalt «vastates ütles». Sõna ἀποκρίνομαι – «vastama», «vastust andma» – tähendusvarjunditeks on nii teatav lõplikkus kui ka

¹ Üks huvitav võimalus Matteuse evangeeliumi algusosa ülesehituse vaatlemisel on selle võrdlemine viie Moosese raamatuga: Mt 1 – alguslood (1Ms); Mt 2 – pagendus Egiptuses ja naasmine (2Ms); Mt 3 – Seadus (3Ms; vrd Mt 3:15); Mt 4 – kõrbes (4Ms); Mt 5–7 – Uus Seadus (5Ms).

² Või hoopis, eelnevates salmides öeldut jätkates ja neile vastandudes (vt ka järgmist keelelist märkust): «Samal ajal aga,» kostis Jeesus, «ma tänan Sind, Isa...» Kindlasti ei ole tegemist «üksnes ebamäärase ajalise määratlusega», nagu arvab Elmar Salumaa (Matteuse röömusõnum. Tallinna 2001. Lk 338).

vastandumine. Selle sõna tüveks olev verb κρίνω tähendab «eristama», «eraldama», «[läbi] uurima», «otsustama», «kohut mõistma».

Jeesus – ὁ Ἰησοῦς – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יהושע ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Ma tänan – ἐξομολογοῦμαι – sõna ἐξομολογέω koosneb seestülevast eessõnast ἐκ ja verbist ὁμολογέω – «tunnistama», «tunnustama», «kiitma», «ülistama» – ning tähistab avalikku, isegi ülevoolavat tänamist, kiitmist, ülistamist, tunnistamist ja tunnustamist.³

Issand – κύριε – sõna κύριος on Uues Testamendis enamasti Jumalale (ja Kristusele) reserveeritud tiitel, algses tähenduses «peremees», «omanik», «isand», «valitseja».

Selle – ταῦτα – õigupoolest (nagu 1989. aasta Uues Testamendis) «need [asjad]».

Oled peitnud – ἀπέκρυψας – sõnast ἀποκρύπτω – «ära peitma», «varjule panema» – on pärit ka sõna ἀπόκρυφος – «apokrüüf», «apokriiva».

Tarkade ja mõistlike – σοφῶν καὶ συνετῶν – sõna σοφός – «tark» – viitab eelkõige haritusele ja teadmisterohkusele, sõna συνετός – «mõistlik» – aga intelligentsusele, mõtlemisvõimelisusele. Veidi parafrasides võiks tõlkida ka: «teadjate ja taiplike».

Oled...ilmutanud – ἀπεκάλυψας – sõna ἀποκαλύπτω – «ilmutama», «avaldama», «teatavaks tegema» – tähendab sõnasõnalt «katet eemaldama».⁴

Väetitele – νηπίοις – sõna νήπιος koosneb eitust väljendavast eesliitest νη ning sõnast ἔπος – «sõna», «kõne» – ning tähistab eeskätt väikelast, kes ei oska veel rääkida, ülekantult ka lapsikut, lihtsameelset või harimatut inimest.⁵

Jah, Isa, sest nõnda on see sündinud Sinu head meelt mööda – ναί ὁ πατήρ ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου – võiks tõlkida ka: «Jah, Isa, sest nõnda on see olnud hea Sinu [palge] ees» või: «Jah, Isa, sest nõnda on see sündinud [Sinu heameeleks] Su [palge] ees».

Kõik on mu Isa andnud mulle – πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου – sõnasõnalt: «Kõik on mulle üle antud mu Isa poolt».⁶ Sõna παραδίδωμι tähendab «üle

³ 1739. aasta Piiblis: «Minna kidan»; 1968. aasta piiblitõlkes: «Ma ülistan».

⁴ Nagu ka ladina *revēlō*.

⁵ Elmar Salumaa: «kohtlasile». (Matteuse rõõmusõnum. Tallinn 2001. Lk 338)

⁶ 1739. aasta Piiblis: «Keik on minno kätte antud minno Issast».

andma», «[kellegi kätte] andma», «[kellegi meeivalda] loovutama», ka (negatiivses tähenduses) «ära andma».⁷

Ei tunne – ἐπιγινώσκει – sõna ἐπιγινώσκω tähendab «ära tundma», «tundma õppima», «mõistma», s.t «tõeliselt tundma».

Tahab – βούληται – võiks tõlkida ka «otsustab», «võtab [ette]».

Tulge minu juurde – võiks tõlkida ka «Tulge siia, minu juurde...»

Kes olete vaevatud ja koormatud – οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι – esimene kahest verbist, κοπιᾶω – «vaevama», «vaevatud olema» –, on originaalis oleviku («vaevas»), teine aga, φορτίζω – «[rasket] koormat peale panema» –, täismineviku ajavormis.

Annan teile hingamise – ἀναπαύσω ὑμᾶς – sõna ἀναπαύω tähendab «puhkehetke andma/võimaldama», «puhkust andma», «puhkama», «hetkeks hinge tagasi tõmbama», «hetkeks peatuma».⁸

Õppige minult, sest mina olen tasane – μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραῦς εἰμι – võiks tõlkida ka: «õppige minult, et mina olen tasane».⁹

Tasane – sõna πραῦς tähistab eeskätt leebust, kannatlikkust ja alandlikkust.

Südamelt – τῆ καρδία – sõna καρδία – «süda» – tähistab piltlikult n-ö sisemist inimest, s.t eneseteadvust, eriti hinge ja vaimu keskmena, mõtete, tunnete, soovide, igatsuste, püüdluste «asupaigana», elujõu ja tahte allikana.

Alandlik – ταπεινός – sõna ταπεινός tähendab «madal», «alandlik».¹⁰

Hingamise – ἀνάπαυσιν – sõna ἀνάπαυσις tähendab «puhkus», «puhkehetk», «hingatõmbehetsk».¹¹

⁷ 1989. aasta Uues Testamendis: «loovutanud».

⁸ E. Salumaa: «annan teile kosutava rahu». (Matteuse rõõmusõnum. Tallinn 2001. Lk 338). Sõna ἀναπαύω aluseks olevast verbist παύω tuleneb ka sõna «paus».

⁹ 1739. aasta Piiblis: «õppige minnust, et minna ollen tassane»; 1968. aasta piiblitõlkes: «õppige minust, et mina olen tasane».

¹⁰ 1989. aasta Uues Testamendis on ταπεινός τῆ καρδία tõlgitud «alandliku meelega».

¹¹ E. Salumaa: «kosutava rahu» (vt 8. joonealust märkust ja vastavat keelelist märkust). Sõnal ἀνάπαυσις puudub eesti keele sarnaselt etümoloogiline seos sõnaga «hing» – kreeka keeles ψυχή –, kuigi viimane pärineb samamoodi nagu eesti keeleski sõnast «hingama» – ψύχω (vrd ka «puhkama» – «puhuma»).

Hingedele – ταῖς ψυχαῖς – sõna ψυχή tähendab eeskätt «hing», samuti «elujõud», ka «elu»¹².

Hea – χρηστός – sõna χρηστός – «hea», «meeldiv», «leebe» – kaastähenduseks on kasulikkus.¹³

Kerge – ἐλαφρόν – sõna ἐλαφρός – «kerge» – kaastähenduseks võib olla lausa «lendlevalt kerge».¹⁴

Sisuline analüüs

Kaheteistkümne apostli kutsumisele ja neile ülesannete andmisele (Mt 10:1–15) järgnevad julgustus- ja hoiatussõnad, mis peavad Jeesuse jüngritele muuhulgas selgelt näitama, et see, mis neid ees ootab ning nii Jeesuse jüngritele kui Talle endale osaks saab, omab Jumala ja inimeste silmis väga erinevat tähendust: «Ärge kartke neid, kes ihu tapavad, hinge ei suuda aga tappa, pigem kartke Teda, kes võib nii hinge kui ihu põrgus hukata!» (Mt 10:28) – «Ärge arvake, et ma olen tulnud rahu tooma maa peale! Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka.» (Mt 10:34)

Jüngritele, eriti kaheteistkümnele apostlile määratud sõnadele järgnes kahekõne Ristija Johannese õpilastega, kes olid oma õpetaja ülesandel tulnud Jeesuse käest küsima: «Kas Sina oled see, kes pidi tulema, või jääme ootama teist?» (Mt 11:3) Jeesus tsiteerib vastuseks iidseid prohvetikuulutusi (vt Mt 11:5j – vrd Js 35:5j ja Js 61:1) ning toob rahvahulga poole pöördudes taas esile erinevuse selle vahel, kuidas näevad asju inimesed, ja kuidas need tegelikult on: «Mida te tahtsite näha, kui läksite kõrbe? Kas tuules kõikuvat roogu? Või mida te tahtsite näha, kui läksite välja? Kas pehme riidega rüütatud inimest? Ennäe, pehme riide kandjad on kuningakodades. Või miks te läksite välja? Kas vaatama prohvetit? Jah, ma ütlen teile, hoopis enamat kui prohvetit!» (Mt 11:7–9)

Viimaks kõnetab Jeesus Teda mitte vastu võtnud Galilea linnu, hoiatades, et neid ootab Jumala kohtus ees rängem saatus kui Tüürost, Siidonit ja isegi Soodomat. Sellele kohtukuulutusele järgnebki nüüd Mt 11:25 üleminek: «Tolsamal ajal ütles Jeesus...» – on selge, et siin ei ole tegemist pelgalt «redaktsioonilise märkusega», vaid pigem väga

¹² Võiksime seda nimetada ka teadvustatud eluks: see on «minu elu» koos kõigega, mis selle juurde kuulub (sh püüdluste ja soovidega), mis hõlmab kogu inimisikut.

¹³ 1989. aasta Uues Testamendis: «mõnus», mis ei ole kõige õnnestunum tõlge, ent väärib siiski tunnustamist püüdena tabada algteksti tähendust.

¹⁴ Väidetavalt on sellel sõnal etümoloogiline seos verbiga ἐλάυνω, mis muuhulgas tähistab purjelaeva edasi viiva tuule puhumist – niisiis kannab Jeesuse koorem pigem seda, kelle peale see on pandud, mitte vastupidi. Just sellise tähendusvarjundiga on 1739. aasta Piiblis siinkohal kasutatud sõna «kebja», mis tähendab nii «kerge» kui ka «kärmas», «nobe», «kergejalgne».

selge kutsega olla äärmiselt tähelepanelik, kuna see, mida Jeesus edasi ütleb, on määrava tähtsusega.

Jeesusel oli palju vastaseid ning isegi Tema jüngerite arusaamine ega usukindlus polnud kiita – ega Ta oma jüngerid asjatult mitmel korral «nõdrausulisteks» kutsunud. Ka Ristija Johannese jüngerite suu läbi esitatud kõhklev küsimus «Kas Sina oled see...» kõlas kindlasti kokku paljude teiste südamete kahtlustega, seda enam, et isegi need, kellele Jeesus oli kõige lähemal ja kes oleksid pidanud Teda kõige paremini tundma, iseäranis Tema oma kodulinna Kapernauma rahvas, ei mõistnud Teda, ei võtnud Teda vastu sellena, kelle Ta tunnistas enese olevat, ega parandanud Tema kuulutuse peale meelt. Võime olla kindlad, et Galileas oli noil päevil päris palju inimesi, kes olid Jeesusega esialgu vaimustunult kaasa läinud, ent kippusid nüüd pigem käega lööma, kuna Tema missioon näis olevat läbi kukkunud.

Jeesuse vastus taolistele kahtlustele ja viimastest tõusvatele küsimustele (vt esimest ja teist keelelist märkust koos teise joonealuse märkusega) ei olnud mitte lihtsalt, et «kõigest hoolimata on asjad ikkagi Jumala kontrolli all», vaid et «kõik ongi just nõnda sündinud Isa head meelt mööda» (vrd Mt 11:26). See ongi Jumala tahtmine: et nägijad ei näeks ja need, kel on kõrvad, ei kuuleks (vrd Mt 13:14j ja Js 6:9j), et «need asjad» oleksid pandud varjule «tarkade ja mõistlike eest» ning ilmutatud «väetitele» (Mt 11:25).

Vahest kõige enam aega ja ruumi on sellelesamale paradoksile pühendanud oma kirjades apostel Paulus, kes ühelt poolt juurdleb selle üle, miks Jumal on nõnda teinud (eriti sügavalt ja valusalt nt Rm 9–11), ning teiselt poolt sedastab, et nii see lihtsalt on (iseäranis 1Kr 1–2). Vastus, mille Paulus ise oma küsimustele annab, on ehk kõige paremini kokku võetud tõdemuses: «See aare on meil aga saviastjates, et võrratult suur vägi oleks Jumala oma ja ei midagi meist.» (2Kr 4:7)

See on ka Jeesuse vastus ja võti Matteuse evangeeliumi 11. peatüki lõpusalmide mõistmiseks. Siin (nagu paljudes muudeski kohtades Uues Testamendis) vastandatakse inimesed, kes loodavad iseendale ja [arvavad, et] saavad ise hakkama, väga selgelt «väetitele», s.t inimestele, kes sõltuvad täielikult kellestki teisest, eeskätt Jumalast – nagu viimselt muidugi kõik, kuna «keegi muu ei tunne Poega kui vaid Isa, ega ükski tunne Isa kui vaid Poeg ja see, kellele Poeg seda iganes tahab ilmutada» (Mt 11:27).

«Targad» on need, kes on palju lugenud ja õppinud, konkreetsemalt: kes tunnevad Pühakirja, iseäranis Jumala Seadust, s.t kirjatundjad ja variserid – kes paraku osutuvad just nendeks, kes suures enamuses ei tundnud ega tunnistanud Jeesust Jumala Pojana ega võinud seetõttu tunda tõeliselt ka Isa ehk Jumalat ennast. Küllap neidsamu inimesi pidas Jeesus eeskätt silmas ka «mõistlike» all, kuid seda mõistet võib laiendada kõigile, kes püüdsid leida tõde, tarkust ja ehk ka Jumalat omaenda mõistuse, analüüsi, inimliku tunnetuse abil – ettevõtmine, mis ilma Jumala enda aktiivse ilmutuseta on määratud

lootusetult läbi kukkuma. Jah, inimene võib midagi taibata, aga parimal juhul vaid «aimamisi nagu peeglist» (1Kr 13:12), ning ka siis enamasti ikka nii, et «Jumalat tundes nad ei ole ülistanud ega tänanud Teda kui Jumalat, vaid on oma arvamustega jooksnud tühja ning nende mõistmatu süda on jäänud pimedaks» ja «väites endid targad olevat, on nad läinud rumalaks» (Rm 1:21j).

«Väetid» – *νήπιοι*, ainsuses *νήπιος* – on sõna, mida Matteus kasutab oma evangeeliumis veel ühel korral, siis, kui ta kõneleb Jeesuse saabumisest Jeruusalemma. Jeesus tsiteerib siin kaheksandat psalmi, küsides Teda süüdistavatelt ja Teda kiitvaid lapsi hukka mõistvatelt ülempreestritelt ja kirjatundjatelt: «Kas te pole kunagi lugenud: Sa oled valmistanud kiitust väetite laste ja imikute suust?» (Mt 21:16; vrd Ps 8:3)

Mõlemas kohas vastanduvad «väetid» neile, keda peetakse «tarkadeks ja mõistlikeks». See sõna ise tähistab eeskätt last, kes ei ole veel õppinud kõnelema, paljust muust rääkimata: just niisugused kõne-, võib-olla koguni mõistuse kasutamise võimeta inimesed on need, kes Jeesuse Jumala Pojana ära tunnevad ja vastu võtavad ning Temast tunnistust annavad. See pole aga mitte nende oma töö vili ega teene, vaid puhtalt Jumala armukingitus. Samamoodi, nagu väetid lapsed olid need, kes esimeste kristlike märtritena Jeesuse eest surid (Mt 2:16–18), nagu lapsed on suurimad taevariigis, kuhu ei pääse ükski, kes ei saa nende sarnaseks (Mt 18:1–5), ja nagu tõeliselt õndsad on need, «kes on vaimus vaesed, sest nende päralt on taevariik» (Mt 5:3).

Küllap eeskätt neidsamu «väeteid» peab Jeesus silmas ka «vaevatute ja koormatute» all, kellest nende «harimatus ja rumalus» tegid ilma ühegi kahtluseta n-ö teise sordi inimesed, kelle peale käsutundjad ja muu usuline või ühiskondlik eliit hea meelega võimalikult raskeid koormaid ladus, ise samal ajal omaenda kehtestatud reeglitest iga võimalust kasutades mööda hiilides.¹⁵ See ei tähenda, nagu oleksid «targad ja mõistlikud» ka tegelikult ilma koormata – nende suurim probleem on selles, et nad, olles orjad, peavad end vabaks, ja olles pimedad, peavad end nägijaiks (vrd Jh 9:41).

Jeesus lubab neile, kes «vaevatud ja koormatud», «hingamist». Viimase all tuleb mõista puhkepausi või puhkust, ilma, et see oleks kuidagi ajaliselt määratletud. Jeesus pigem ei peagi silmas mitte üksnes hetkelist hinge tõmbamise võimalust, vaid et «nii enam edasi ei saa». Kusjuures põhjus ei ole mitte selles, et inimeste peal olev koorem oleks kasvanud liiga suureks, vaid selles, et too koorem ega selle kandmine ei ole õige tee püüeldavale eesmärgile jõudmiseks. Just nii, nagu Jeesus ütleb Johannese evangeeliumis: «Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.» (Jh 14:6)

¹⁵ Vrd Mt 23:4.13: «Nad seovad kokku ränki ja vaevukantavaid koormaid ja panevad need inimeste õlgadele, ise aga ei taha sõrmeotsagagi neid liigutada. Aga häda teile, kirjatundjad ja variserid, te silmakirjatsejad, et te lukustate taevariigi inimeste eest! Ise te ei lähe sinna sisse ega lase sisse ka neid, kes tahaksid minna.»

Küsimus ei ole ju milleski vähemas kui taevariigis ehk Jumala kuningriigis, Tema õndsakstegevas ligiolus, mida ei saa pälvida ühegi inimliku jõupingutusega, isegi Jumala enda poolt Moosese kaudu antud Seaduse täitmisega, vaid mille Jumal kingib üksnes armu läbi oma inimeseks saanud Pojas, meie Õnnistegijas Jeesuses Kristuses.¹⁶ See ongi see, mille Jumal on «peitnud tarkade ja mõistlike eest» – et need ei hakkaks sellest osasaamist oma teeneks lugema – ning «ilmutanud väetitele» ilma, et need oleksid saanud midagi sellest ilmutusest osa saamiseks ära teha.

Kui Jeesus kõneleb edasi «oma ikkest» ja «oma koormast», siis et tähenda see mitte senise Seaduse asendamist uuega, vaid tegemist on hüperbooliga või isegi paradoksaalse mõistukõnega, mille tähenduseks on, et mitte inimene ei kannaks iket ega vea selle abil koormat (isegi mitte paarisrakendis koos Jeesusega, nagu neid sõnu tihtipeale tõlgendatakse), vaid inimese peal olev Jeesuse ike ja veetav koorem ise juhivad ning lausa kannavad ja viivad teda edasi (vt viimast keelelist märkust koos joonealuse märkusega).¹⁷

Kui Jeesus ütleb endast kõneldes, et Ta on tasane ja südamest alandlik, siis ei taha Ta sellega arvatavasti rõhutada mitte niivõrd oma leebet iseloomu, kuivõrd viidata endale kui prohvetite, eriti Jesaja poolt ette kuulutatud Lunastajale, Jumala [kannatavale] sulasele: «Vaata, see on mu sulane, kellesse ma olen kiindunud, mu valitu, kellest mu hingel on hea meel. Tema ei kisenda ega karju, Tema häält ei ole kuulda tänavail. Rudjutud pilliroogu ei murra Ta katki ja hõõguvat tahti ei kustuta Ta ära.» (Js 42:1–3) – «Ma andsin oma selja peksjaile ja põsed neile, kes katkusid karvu, ma ei peitnud oma palet teotuse ja sülje eest.» (Js 50:6) – «Teda piinati ja Ta alistus ega avanud suud nagu tall, keda viiakse tappa, nagu lammas, kes on vait oma niitjate ees, nõnda ei avanud Ta oma suud.» (Js 53:7)

Nagu juba näidatud, ei ole ühtegi teist teed – ning see ongi Jumala hea ja armuline tahtmine. Seeläbi, et Jeesus näitab, et ühestki inimlikust pingutusest, sh inimlikust tarkusest, ei piisa Jumala tundmaõppimiseks ega Tema juurde tulemiseks (ja seeläbi oma hinge päästmiseks) – veelgi enam, et taolised inimlikud pingutused (nagu kõik valereligioonid selgelt tunnistavad), osutuvad viimselt hukatuslikuks –, kuulutab Ta tegelikult imelist, julgustavat rõõmusõnumit, mille võib võtta kokku apostel Pauluse sõnadega: «Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada.» (Rm 11:32)

See ongi toosama «hingamine meie hingedele» (vrd Mt 11:29), mida Jeesus on kõigile «väetitele» tõotanud.

¹⁶ Väga ilmekalt tuleb see esile järgmises peatükis seoses vaidlustega hingamispäeva üle.

¹⁷ Siin võib mõelda ka pildile ristist kui päästeplangust, millele toetuv merehädaline pääseb hukkumisest.

Jutluseks

Nelipühale järgneva 15. pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Tänuikkus». Eeskätt on teema seotud esimese lugemisaasta Evangeeliumi (Lk 17:11–19) ja Epistliga (Ef 5:15–20). Teemat selgitatakse Jumalateenistuste käsiraamatus järgmiselt: «Pühapäeva piiblitekstit räägivad tänuikkusest ja tänamusest. Jeesus aitas eriti teiste poolt hüljatud inimesi. Nendest inimestest, keda Ta aitas, tulid vaid vähesed tagasi Teda tänama ja kinnitama oma usku Temasse. Teisi pahandas see, et Jeesus ei tegutsenud nende soovitud viisil. Kuid Jeesus soovis head kõigile, vahet tegemata isikute vahel.»

Kolmanda lugemisaasta tekstid on taolise teemaasetusega seotud vaid väga kaudselt. Vana Testamendi lugemine (Ne 8:5–10) kõneleb Moosese Seaduse ettelugemisest Jeruusalemma naasnud juutidele ning lõpeb julgustusega: «See päev on pühitsetud meie Issandale. Ja ärge kurvastage, sest rõõm Issandast on teie ramm!»

Kolmanda lugemisaasta Epistlik (1Ts 5:16–24) on apostel Pauluse manitsus- ja julgustussõnad Tessaloonika kogudusele pearõhuga sellel, et eeskätt tuleb püüelda selle poole ja pidada kinni sellest, «mida Jumal teilt tahab Jeesuses Kristuses», ning et viimselt on Jumal see, kes teeb ustavalt kõik omade heaks.

Nii on kõigi kolmanda lugemisaasta pühakirjatekstide keskseks sõnumiks julgustav kinnitus, et kõik on Jumala käes ning et Jumal tahab oma meelevaldselt, et need, kes Teda kuulda ja Ta vastu võtavad, ei peaks kartma ega ängistust tundma, kui nad mõtlevad kas oma patule või koormale, mida kujutab endast nende peale pandud Seaduse ike, vaid võiksid olla julged ja rõõmsad ning leida «hingamise oma hingedele» (Mt 11:29).

Oluline on seejuures usk Jeesusesse, kuna «Isa on kõik Talle üle andnud» ja «keegi muu ei tunne Poega kui vaid Isa, ega ükski tunne Isa kui vaid Poeg ja see, kellele Poeg seda iganes tahab ilmutada» (Mt 11:27). See ei ole aga mitte piirav, vaid vabastav sõnum, kuna õndsakssaamine ei ole mitte inimese enda jõupingutuste vili, vaid Jumala armu kingitus: «Nõnda siis ei sõltu see inimese tahtest ega pingutusest, vaid Jumalast, kes halastab.» (Rm 9:16)

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jeesus, kes on kogenud nii inimeste kahtlusi, uskmatust kui ka otsest vastupanu, tänab ja kiidab Isa, kuna Ta teab, et kõik, mis on sündinud ja veel sünnib, leiab aset Jumala tahte kohaselt ja Tema head meelt mööda. Jeesus ei kahtle oma missioonis ega arva ka, et täidab oma missiooni Talle osaks saavast vastupanust hoolimata, vaid teab, et see vastupanu on Tema missiooni lahutamatu osa – selleks, et mitte keegi ei saaks kiidelda, vaid et kõiges tuleks esile üksnes Jumala arm.

2. Jeesus teab, et Ta Isa on kõik Talle üle andnud – see «kõik» tähendab eeskätt tunnistust Jeesuse jumalikkusest: Temas on Jumal ise (Immaanuel – Mt 1:23) inimeseks saanud, inimeste keskele tulnud, ja seetõttu ei ole ka muud võimalust, kui et üksnes Temas on inimestel võimalik Jumalat tundma õppida ning Jumalast (ja Tema armust) osa saada. Kes põlgab ära Jeesuse, see põlgab ära Jumala. Kes ei ole valmis Jumalat tunnistama ega vastu võtma Tema inimlikkus, kannatava sulase madalas ja alandlikus kuues, sellel ei saa olla osa ka Tema taevasest kõrgusest ega kirkusest.
3. See aga tähendab ka, et kes Jeesusesse usub ja Ta vastu võtab, see võtab vastu Jumala enda. Kes on valmis olema koos Temaga Ta madaluses ja alandlikkuses, saab osa Tema aust ja kirkusest. Niisama lihtsaks ongi Jumal endast – ja see tähendab ka igavesest elust ja õndsusest – osa saamise teinud. [Iseenda meelest] «tarkade ja mõistlike» eest on see peidetud, küll aga ilmutatud «väetitele» – ent milline inimene ei oleks väeti Jumala ees? Nii ei olegi need Jeesuse sõnad mitte hukkamõistu-, vaid armukuulutus kõigile, kes on valmis kuulma ja nägema – paraku ei tähenda see, et kõik, kõrvade ja silmade olemasolule vaatamata, kuuleksid ja näeksid. Sellegipoolest kutsub Jeesus enda juurde kõiki, kes on «vaevatud ja koormatud», s.t lühidalt öeldes *kõiki*, ja kinnitab, et need, kes sellele kutsele järgnevad, leiavad Temas hingamise oma hingedele – leiavad ikke, mis on hea, ja koorma, mis kannab kandjat ennast.